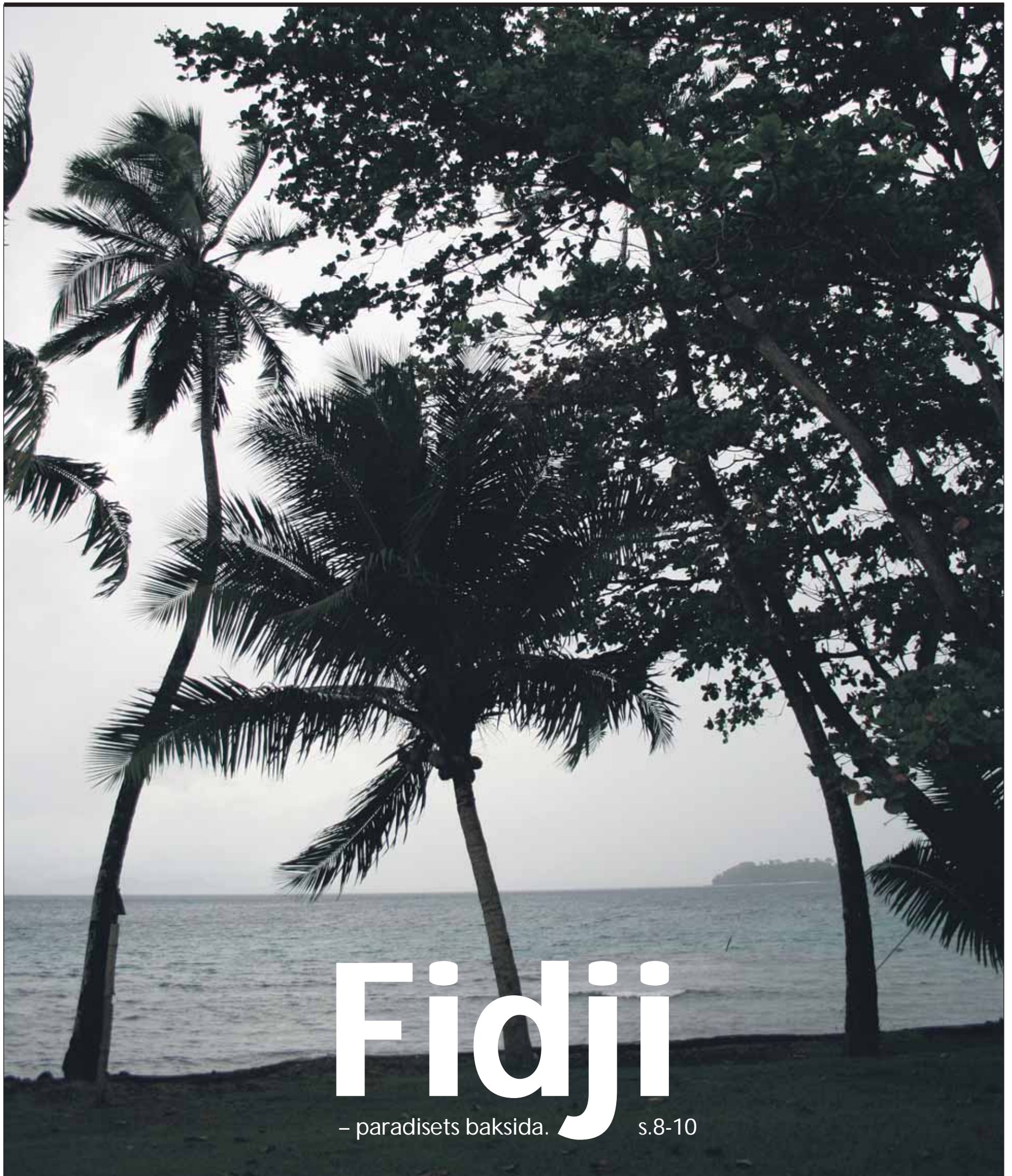

Samhälle och
Socialt Utbud

SOS *Aktuellt*

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 1/2008 | Februari

Fidji

– paradisetts baksida. s.8-10

SOSAktuellt

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044-5554388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09-496446

Ansvarig redaktör:
Nils Torvalds
Ordförande för
Finlands Svenska
Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044-5554388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Johanna Wikgren-Roelofs
Mikko Ollikainen
Martina Harrikari

Layout
Erkki Tuomi

Tryckeri
Hufvudstadsbladet Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback,
insändare
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha
tidigare utgivna num-
mer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

[www.handikapp.fi/
sos_aktuellt](http://www.handikapp.fi/sos_aktuellt)

Innehåll

- s.3 Ledaren: Intressebevakning**
Lisbeth Hemgård
Kort och koncist
Daniela Andersson
- s.4-5 Paula Risikko vill att handikappade själva deltar i beslutsfattandet**
Martina Harrikari
- s.6-7 Talhandikappde har nu tillgång till svenskspråkiga tolkar**
Annika Nyman
Staten övertar finansieringsansvaret för talhandikappades tolktjänst
Martina Harrikari
- s.8-10 Vem skall rädda Fidji?**
Daniela Andersson
- s.11 "Jag är apan de flesta känner"**
Daniela Andersson
- s.12 Att gå på djupet och gå vidare – om psykodynamisk psykoterapi**
Cajsa Björkman
- s.13 Timo Saarinen ger ordförandeklubban vidare**
Daniela Andersson
- s.14 Sämre syn hårt bakslag för många**
Mikko Ollikainen
- s.16 Händelsekalendern**

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Helsidesannons:
400 euro
Halvsida: 200 euro
1/4 sida: 100 euro
Kontakta:
044-555 4388
(Andersson)
eller 0500-418 272
(Gustafsson).

Donationer mottages
med tacksamhet.
Finlands Svenska
Handikappförbund,
Aktia
405540-232494.

Utgivning och prenumerationer

SOS Aktuellt utkommer
6 gånger år 2008.

Nr 1. Deadline 5 februari.
Utkommer vecka 7.
Nr 2. Deadline 2 april.
Utkommer vecka 15.
Nr 3. Deadline 2 juni.
Utkommer vecka 24.
Nr 4. Deadline 12 augusti.
Utkommer vecka 34.
Nr 5. Deadline 30 september.
Utkommer vecka 41.
Nr 6. Deadline 25 november.
Utkommer vecka 49.

Fortlöpande årsprenumera-
tion för papperstidningen:
12 euro. Tidsbestämd
årsprenumeration: 14
euro. Lösnummer: 3,50
styck. Vid lösnummers-
beställning fakturerar vi
1,50 euro i hanteringsav-
gift. Utrikesporto: 5 eur
(Europa), 10 eur (Övriga
världen). Tillgängligt
format för synskadade (rtf-
format, tidningen kommer
i e-posten) kostar endast 7
euro/år.

1. Beställ via internet.

a) Skicka e-post till sospren@fduv.fi med ditt namn, din adress och ditt telefonnummer.

b) Fyll i prenumerationsblan-
kettan på [www.handikapp.fi/
sos_aktuellt](http://www.handikapp.fi/sos_aktuellt) (HUOM! UUSI
OSOITE) eller
www.fduv.fi/sos-aktuellt

2. Eller ring 044-555 4388,
eller Handikappförbundet
0500-418 272

Intressebevakning

När jag inledde mitt arbete som verksamhetsledare på FDUV, framfördes önskemål om hur intressebevakningen borde skötas. Kritiska röster höjdes över att det inte gjorts tillräckligt i olika frågor.

■ Min första tid gick till att fördjupa mig i FDUV:s verksamhet och organisera den. Jag "ärvde" många uppdrag av min föregångare Mikael Lindholm. Ganska snabbt kunde jag konstatera att han deltagit i oerhört många arbetsgrupper och intressegrupper. Min arbetstid fylldes mycket snabbt med möten, möten och åter möten.

För en finlandssvensk organisation blir det lätt för många arbetsgrupper. Jag kan ge ett exempel. FDUV har varit aktiv inom en grupp som diskuterat hur

man skall utveckla tolktjänsterna i Finland. Social- och hälsovårdsministeriet efterlyser synpunkter kring frågan från de olika organisationerna. Tillsammans med den finska gruppen gör vi ett gemensamt utlåtande, samtidigt borde vi kanske ge ett gemensamt svenskt utlåtande där de finlandssvenska aspekterna tas i beaktande. Vår finska systerorganisation Kehitysvammaisten tukiliitto vill också att vi tillsammans skriver ett utlåtande som beaktar speciellt utvecklingsstörda personers behov. Det blir alltså tre utlåtande i samma fråga.

Intressebevakning tar mycket tid och är ett osynligt arbete. Det är viktigt att lära sig prioritera och välja vilka områden man sätter sitt krut på.

För förbunden gäller det att ha tydliga mål och program för det politiska

arbetet och lika viktigt är det att förankra intressebevakningen också till fältet. Lokalföreningarna bör känna till och dela organisationens målsättning. Det finns alltid regionala skillnader och då är det viktigt att förbunden stöder de lokala föreningarna i deras speciella svårigheter. Intressebevakning borde vara något man fördelar mellan flera och samarbetar kring. Man behöver inte göra allt själv.

Inom handikappsektorn i Svenskfinland har vi inte råd med att inte samarbeta. Vi är en minoritet inom minoriteten. Kommunreformen, förnyad lagstiftning och nya utvecklingsstrategier inom social- och hälsovården byggs upp. Personlig assistans, som på ett förtjänstfullt sätt utreds i detta nummer av SOS-aktuell, är en viktig fråga där de finlandssvenska organisationerna kunde samarbeta.

Inom Finlands Svenska Handikappförbund utarbetar man som bäst ett gemensamt handikappolitiskt program. Jag deltar i arbetet kring förslaget och hoppas att programmet skall kunna omfattas av alla finlandssvenska handikapporganisationer.

Jag tror vi måste utveckla fler samarbetsforum för oss finlandssvenskar, med det menar jag inte att vi måste vara eniga i alla frågor men vi har med säkerhet många gemensamma intressen.

Lisbeth Hemgård
Verksamhetsledare
FDUV/Förbundet de
utvecklingsstördas väl

Svammel

Kort och koncist

Nytt år ny skiss! Ny layout! Ny hemsida! Ny webbadress! Det är mycket nu. Visst har vi en vacker tidning? Vi är mäktigt stolta över vår nya look. Också tidningar behöver ny vårskrud, för snart är det ju faktiskt vår.

■ Hur många gånger har vi inte hört att internet är framtiden melodi och medium? Allt för många, till lust och leda till och med. På internet hittar vi det allra senaste om allt och alla, viktig information och fakta, skvaller, vi dejtar och så håller vi oss up to date med vad våra vänner och ovänner sysslar med. Men det finns de som ännu kämpar emot in i det sista och

vägrar röra ett tangentbord, exempelvis min kära mor, och det är inget ont i det jag lyfter på hatten för det är inte en enkel match att våga vägra internet. Det är ännu svårare än att våga vägra internets tappning på mina vänner-boken; facebook.

Alla som är något och någon så skall ju ha en egen hemsida i dagens värld. Så även SOS Aktuell. Vi har funnits på nätet sedan starten 2005 men ärligt talat så där lite semiaktivt. Det är det där med uppdaterandet, det finns liksom inte riktigt tid till det. Kärleken till pappers-tidningen är större eller kanske det är kunskapen som haltar eller konsten att delegera. Oberoende så är SOS Aktuell hemsida ganska bedrövlig för tillfäl-

let rent ut sagt. Gå gärna in på www.handikapp.fi/sos_aktuell och skratta åt eländet medan du kan för snart är det andra bullar. Det här är sista året som vi åtnjuter Penningautomatföreningens ekonomiska stöd för att ge ut SOS Aktuell. För att få fortsatt klirr i kassan gäller det att vinna deras gunst och då hjälper det inte att stå på händer och jonglera apelsiner med fötterna. Vi måste vara häftigare än så. Vi skall göra en ordentlig nättidning med nyheter, bloggar och annat skoj, som komplement till papperstidningen. Projektet är alltså under arbete och snart får alla ta del av härligheten och så hoppas vi att Penningautomatföreningens damer och herrar förälskar sig i oss

ännu en gång och överöser oss med sedlar så att vi kan fortsätta med detta viktiga socialpolitiska arbete. Vi vill förbättra världen på annat sätt än över ett glas på lokala puben.

Till detta hör ännu en modernisering för Finlands Svenska Handikappförbund. Det finns de ultrakonservativa som har svårt för förändringar men vi vill inte höra till dem. Jag talar om webbadressen, URL:en som vissa datanördar envisas med att säga. För att ligga i tiden så måste man ha en superkort webbadress. Helst bara en bokstav. Annars så minns nutidens stressade människor, med kort närminne, inte adressen. Dra ett djupt andetag nu. Vi har alltså ändrat

Handikappförbundets webbadress till www.handikapp.fi, fiffigt eller vad? Alla vet ju att vi är ett förbund så det behövs ju inte nämnas hela tiden och det är ganska svårt att ta fel. Vad jobbar vi med? Jo, handikappfrågor, eller hur? Vi har alltså nu följt våra bröder och systrars exempel i övriga Norden och ute i världen och är nu korta och koncisa. Okej, jag antar att ni fattat galoppen vid det här laget. Jag kan också lugna er som i fortsättningen loggar in på vår gamla adress; vi har en lång övergångsperiod innan den gamla adressen helt försvinner. No worries mate, som australiensarna säger.

Daniela Andersson
Redaktionschef

Text och bild: Martina Harrikari

Paula Risikko vill att handikappade själva deltar i beslutsfattandet

Regeringen har förbundit sig i regeringsprogrammet att etappvis utveckla handikappade personers subjektiv rätt till personlig hjälp. Ärendet är under beredning på ministeriet. De allra mest behövande borde omfattas av det nya systemet år 2009.

Jag har stämt träff med omsorgsminister Paula Risikko för en intervju på hennes arbetsrum på Social- och hälsovårdsministeriet i Kronohagen. Risikko anländer en kvart försenad men är desto mera förberedd för intervjun med mig. Jag upplever att Risikko tar handikappfrågorna på största allvar.

Handikapporganisationerna har länge arbetat för att funktionshindrade personer skall få subjektiv rätt till personlig hjälp. Subjektiv rätt innebär att handikappade har en lagstadgad rätt till hjälp. Den här hjälpen skall inte vara bunden till kommunernas ekonomiska situation så som det tyvärr är idag.

Idag fungerar systemet så att klienten måste ansöka om medel från kommunen årligen för att få anställa hjälp åt sig. Systemet varierar från kommun till kommun. I vissa kommuner har funktionshindrade personer det bra ställt men i andra får de inte den hjälp de behöver och borde få.

Handikapporganisationerna har även startat en kampanj där de vädjar till regeringen om att de borde infria sitt löfte om att ge funktionshindrade personer subjektiv rätt till assistans.

Systemet utvecklas etappvis

Trycket på Matti Vanhanens andra regering, för att förbättra de handikappades situation, är stort. När samlingspartiet satt i opposition, under förra riksdagsperioden, kritiserade de hårt den sittande regeringen för inaktivitet speciellt i frågorna om att förbättra funktionshindrades läge och utvecklandet av rättigheten till personlig assistans. Nu är då samlingspartiet med i regeringen och handikapporganisationerna har givetvis stora förväntningar på den här riksdagsperioden.

Paula Risikko poängterar många gånger att handikappade personers rätt till personlig hjälp skall utvecklas stegvis, eftersom det inte finns medel att omfatta alla berörda parter på en gång idag. Paula Risikko ritar rutur på ett papper för att åskådliggöra de här olika stegen. De här rutorna på det vita pappret är dock tomma eftersom ingen ännu vet hur de olika stegen skall se ut.

– Jag har bett handikappforumet göra ett förslag om hur de vill att det här stegen skall se ut i framtiden. Samtidigt har jag också bett våra tjänstemän

utstaka planer för vem som i första hand omfattas av den personliga hjälpen, förklarar Risikko.

– Allra först skall de som har ett livshotande handikapp omfattas av den subjektiva rättigheten, säger Risikko. Jag försöker få ett begrepp om vad ett livshotande handikapp är men får till svar att det är en bra fråga och att begreppet måste definieras noggrant.

Handikappforum

Omsorgsminister Paula Risikko har valt att träffa representanter för Handikappforumet regelbundet för att få ett grepp om de funktionshindrades situation. Handikappforumet representerar handikapporganisationer i nationella och internationella sammanhang. Pirkko Mahlamäki, som fungerar som generalsekreterare för Handikappforumet, är nöjd med diskussionstillfällena med ministern. Problemet är inte ministrarnas välvilja och förmåga att lyssna utan finansministeriet och kommunförbundet som skall se till att det finns medel att täcka kostnaderna.

Risikko är också av den åsikten att de största utmaningarna, för utvecklandet av det personliga hjälpsystemet för handikappade personer, har att göra med kostnad- och personalresurser. De gravt handikappade behöver flera assistenter för att klara sig.

Jag försöker få Pirkko Mahlamäki att uttala sig om hur hon skulle vilja att de här etapperna skulle se ut. Här får jag dock heller inget konkret svar.

– Den här diskussionen för ingenstans och det är här bråket startar, det här är en känslig fråga. Alla handikapporganisationer har sin egen åsikt i frågan. Det är svårt att avgöra vem som skall proriteras. Vem är det som i första hand skall få den livsviktiga hjälpen? säger Mahlamäki.

– Oberoende av vem som i första hand skall omfattas av den subjektiva rättigheten vill vi att det skall finnas en tidtabell för de olika etapperna och att vi skall kunna se när personer med olika handikapp skall omfattas av lagarna, säger Mahlamäki.

Kräver lagförändring

Att utveckla det personliga hjälpsystemet förutsätter en lagförändring menar Risikko.

– Vi har två lagar som berör handikappade: lagen om specialomsorgen och handikappservicelagen.

– Handikappservicelagen skall i framtiden vara en sådan lag som hjälper alla handikappade i det här samhället. Den här lagreformen har tagit tid eftersom vi måste försäkra oss om att ingen grupp blir åsidosatt i den här förändringen, understryker Risikko.

Fakta

1. Tidigare talades det om handikappades personliga assistenter. Nu talar man om personlig hjälp eller personlig assistans för handikappade personer.
2. Handikappservicelagen trädde i kraft 1.1.1988.
3. I regeringsprogrammet 2007 står det: Systemet med personliga assistenter för handikappade personer utvecklas etappvis. I anslutning till kommun- och servicestrukturreformen stärks finansieringen av handikappservicen och utvecklas sätten att ordna och producera tjänster för genomförandet av funktionshindrade personers likställighet. Handikappade personers aktiva medverkan i samhället och arbetslivet stöds.
4. Subjektiv rätt innebär en lagstadgad rätt att få hjälp som inte är bunden till kommunernas ekonomiska situation och till årliga budgetter.

I framtiden skall även de utvecklingsstörda erbjudas service som nämns i handikappservicelagen, framhåller Risikko. Det här innebär att även utvecklingsstörda skall omfattas av den personliga hjälpsystemet och att de i en större utsträckning ska integreras i samhället.

Minister Risikko: "Allra först skall de som har ett livshotande handikapp omfattas av den subjektiva rättigheten".

Text: Annika Nyman
Foto: Sirkku Johansson

Annika Nyman, Gun-Britt Westerlund, Margita Åsbacka-Liinamaa, Kickan Käll och Gretel Kytömäki.

Talhandikappade har nu tillgång till svenskspråkiga tolkar

Svenskspråkiga personer med talhandikapp fick en fin julklapp. Den 18 december utexaminerades nämligen de fem första svenskspråkiga tolkarna för talhandikappade personer från Svenska yrkesinstitutet i Vasa.

■ Tolkarna Margita Åsbacka-Liinamaa, Gun-Britt Westerlund, Gretel Kytömäki, Kickan Käll och Annika Nyman är alla bosatta i Österbotten och har genomgått specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade personer. De utexaminerade tolkarna har alla olika bakgrund och arbetserfarenhet vilket är viktigt eftersom klientunderlaget är brett och även alla som kan komma att behöva våra tjänster har mycket olik bakgrund.

Bakgrunden till behovet för tolktjänst är lika brett som användningsområdet för tjänsten. Personer som kan behöva en tolk kan till exempel ha olika medfödda funktionshinder, sjukdomar eller skador som uppkommit i vuxen ålder. Personer med talhandikapp kan använda sig av olika hjälpmedel för att underlätta kommunikationen. Man talar då om AKK, alternativ och kompletterande kommunikation. Enligt klientens behov utarbetar en talterapeut en passande kommunikationsmetod åt den talhandikappade. Det kan till exempel vara frågan om bliss-språk, andra grafiska symbolsystem, talapparater, datorbaserade kommunikationshjälpmedel eller tecken som stöd. Det finns lika många möjligheter som det finns personer som är i behov av denna hjälp.

Arbetsuppgiften

Tolkens arbetsuppgifter består av att tolka och förtydliga kommunikation. Det gör tolken genom att opartiskt förmedla det klienten säger, tecknar eller visar på annat sätt. Som alla vet så visar vi våra känslor och behov även genom vårt kroppsspråk och våra miner, så det är även en sak som tolken tar med i sin tolkning av kommunikationen. Tolken översätter till exempel bliss-symboler till talat språk, förtydligar otydligt tal, tyder olika symbolbudskap till helheter, tyder tecken, tolkar skriftliga meddelanden till tal eller skriver ner talade meddelanden till en mer lättläst form för klienten. Lika mycket som vi tolkar klientens budskap till en tredje part så tolkar vi även meddelanden tillbaka till klienten om det skulle behövas. En tolk gör allt för att kommunikationen ska löpa mellan två parter,

en sak som känns självklar för personer utan talhandikapp.

Var kan man då behöva tolkens tjänster? En gravt talhandikappad person har rätt till 180 tolktimmar per år och dessa kan användas i situationer där den talhandikappade behöver hjälp med kommunikationen för att klara sitt vardagliga liv. Det kan finnas behov av en tolk för att klara arbete och studier, gå på möten eller delta i andra sociala sammanhang, läkarbesök, uppköp, telefonsamtal, ja, i alla sammanhang där man behöver uttrycka sig på något vis. Till en tolks uppgifter hör även att hjälpa och stödja den talhandikappades kommunikation. Det innebär att tolken kan uppdatera kommunikationshjälpmedel, exempelvis symbolkartor, talapparater och datorbaserade kommunikationsprogram. För att tolken ska kunna uppdatera

dessa hjälpmedel ska den talhandikappade och hans/hennes talterapeut först komma överens om vad som kunde göras för att förbättra kommunikationshjälpmedlet. Det hör till talterapeutens uppgift och det är viktigt att komma ihåg att en tolk för talhandikappade inte ersätter talterapeuten. Tolken ersätter inte heller stödpersonen eller den personliga assistenten. En tolk möjliggör den talhandikappades självständiga liv och man kan säga att tolken avlastar de anhöriga. Det finns situationer som vi alla vill klara av själva, utan anhöriga eller andra som känner oss ibland kanske för väl. Tolken har tystnadsplikt och är helt opartisk. En tolk för inte den talhandikappades talan eller talar om vad klienten har för ärende, utan tolken skapar möjligheter till självständig kommunikation.

Text och bild: Martina Harrikari

Staten övertar finansieringsansvaret för talhandikappades tolktjänst

Serviceformen för talhandikappade personer är i ett brytningsskede. Det finns ett politiskt beslut om att servicen skall flyttas från kommunens ansvarsområde till statens. I framtiden är det Folkpensionsanstalten som skall erbjuda talhandikappade klienter den lagstadgade rätten till tolkar. Social- och hälsovårdsministeriet håller på att förbereda förändringen som beräknas tas i bruk under år 2010.

”Vi håller på att förbereda ärendet här på Social- och hälsovårdsministeriet men hur det i praktiken kommer att se ut vet vi inte än idag. Endast ett möte har hållits mellan representanter från Social- och hälsovårdsministeriet och Folkpensionsanstalten”, säger överinspektör Aini Kimpimäki.

Ministeriet har också vänt sig till handikapporganisationer för att få utlåtande om hur de ser på saken.

Olli Valpola från Folkpensionsanstalten nämner att redan nu har kunder frågat efter tolkar för talhandikappade från FPA men understryker att förändringen kommer att gälla från och med år 2010. Förberedelserna från FPA:s sida är i startgroparna. Valpola fortsätter med att säga tolkar för talhandikappade skiljer sig rätt så mycket från FPA:s övriga verksamhetsområden men eftersom statsmaken har beslutat att FPA skall administrera tjänsterna för

talhandikappade så skall vi göra det. Förändringen är en del av den pågående kommun- och servicestrukturreformen. Allt det här har också att göra med att regeringen har förbundit sig i regeringsprogrammet till att förbättra finansieringen av servicen för handikappade.

Pirkko Jääskeläinen arbetar inom Finlands CP-förbund med frågor som berör personer med talhandikapp. Hon väntar med intresse på vad som kommer att hända när FPA får i uppgift att sköta och administrera tolktjänsterna för talhandikappade personer.

– I framtiden kommer besluten säkert att förenhetligas och talhandikappade kommer att behandlas lika på alla håll i landet. Nu har problemet varit det att kommuner gör egna beslut och ger olika föreskrifter beroende på var i landet du bor, säger Pirkko Jääskeläinen.

Problemet fram till nu har ofta varit att kommunerna är skyldiga att ordna tolkservice för talhandikappade men få kommuner vet om sin skyldighet. Även personer med talhandikapp vet inte nödvändigtvis om sin rättighet om att få hjälp. Subjektiva rätten till tolk för personer med talhandikapp infördes i handikappservicelagen år 1994.

En talhandikappad person har rätt att få minst 180 timmar tolkservice per år. Därutöver har studerande rätt att få använda tolk för talhandikappade, så mycket som studierna kräver. För att få den här servicen måste först en talterapeut kartlägga behovet och en ansökan skickas till kommunens socialtjänst. Om

ett år är det då inte längre kommunen som ansvarar för den här servicen utan staten.

Antalsmässigt en liten grupp

Svenska yrkesinstitutet har kartlagt behovet av tolkservice för talhandikappade personer i Svenskfinland. Slutsatserna av kartläggningen påvisar att den lagstadgade rätten till tolk för talhandikappade tycks ännu vara ett ganska okänt begrepp.

– Tolk-tjänsten är en livsviktig serviceform för de talhandikappade men än idag vet vi för lite om det, säger Carola Lithén som varit med om att göra kartläggningen.

Den här okunskapen kan ha att göra med att gruppen trots allt är väldigt liten och antalsmässigt är det rätt få personer som är i behov av servicen. I Nyland har 122 personer beviljats tolkservice under år 2007, vilket är en ökning med 60 procent från åren 2001 till 2007.

En orsak till den här ökningen är en följd av att handikapporganisationerna aktivt har arbetat för att öka kunskapen om talhandikappade personer och deras rättigheter att få tolk.

För svenskspråkiga talhandikappade i södra Finland kan det vara ytterst svårt att få tag på tolk. I österboten är läget bättre sedan december då de första fem utbildade svenskspråkiga taltolkarna utexaminerades i Vasa. Annika Nyman är en av de utexaminerade och hon hoppas få använda sig av sin yrkeskunskap i framtiden.

– Vi är experter på vårt

område, att fungera som tolkar för talhandikappade. Vi är varken anhöriga eller assistenter som ska ta hand om klienters grundbehov, säger Annika Nyman.

Lagförändringen ändrar inte på tjänstens innehåll

Flytten av tolkstjänsten på statens finansieringsansvar innebär också en lagförändring. Den borde träda i kraft under år 2010. Pirkko Jääskeläinen framlyfter att lagförändringen inte påverkar serviceanvändarnas rättigheter.

– Tolk för talhandikappade kommer i framtiden också att vara en subjektiv rättighet och servicen skall att erbjudas minst 180 timmar om året för dem som behöver det. Förändringen kommer att gälla finansieringen av tjänsten, men hur FPA kommer att arrangera det vet vi inte än, säger Jääskeläinen.

Fakta

1. Tolk för talhandikappade kan beviljas för personer med talsvårigheter. Servicen är 180 timmar tolktid per år och kan beviljas för arbete, studier, dagliga ärenden, deltagande i samhällsaktiviteter, rekreation eller andra liknande situationer.
2. Orsaken till talstörningar kan vara en neurologisk eller annan skada som kan vara medfödd eller som uppstått i vuxen ålder.
3. Talhandikappade personer använder sig av alternativa och kompletterande kommunikationssystem. Dessa AKK är ofta stödtecken och olika former av grafiska symbolsystem.

Pirkko Jääskeläinen

Text&bild: Daniela Andersson

Vem skall rädda Fidji?

Visst är Fidji en oas i Stilla Havet. Så långt bort du kan komma från Finland på andra sidan jordklotet och mitt i datumgränsen (180° meridianen) hittar du det paradiset du ser i turistbroschyrerna men också mycket mer. Människans framfart är ingen vacker syn här.

■ Vill du se Fidji så som det marknadsförs i resebroschyrerna, Bountyöar med vita sandstränder och kokospalmer, så skall du bege dig till en av de många lyxiga resorterna som er-

bjuder "all included". Där fjärras du effektivt från verkligheten och det är antagligen det du vill göra efter att du betalat dig sjuk för att flyga till andra sidan jordklotet för att njuta av sol, värme, sandstränder, världens finsta dykning och lyx. Ta dig så fort som möjligt från de så kallade storstäderna på huvudön Viti Levu. Nadi, dit ditt flyg högst antagligen landar, och undvik Suva. Jag valde att åka på en tvåveckors hardcore Fidjiresa och upplevde de båda verkligheterna, det vackra och det förstörda.

Två dagar i huvudstaden Suva var för mycket, det är inte en vacker stad. Där

blev vi lurade två gånger under de två första timmarna. Fidji-indierna i hantverkscentret snuvade oss på en hel del pengar på klassisk turistkräsa, som vi säger på finlandssvenska. Akta er också för givmilda gamla tandlösa gubbar, i slutändan tigger de ändå pengar för de gåvor de just gett bort.

Ingen sophantering

Fidjianernas Fidji är inte vårt. Städerna och byarna på huvudöarna är skrämmande smutsiga och fulla av skräp. Soporna kastas överallt, i regnskogen, havet eller så gräver man ner dem. Det är ohållbart men problemet är att det är

dyrare att ha soptunnor på Fidji än hemma i Finland. Inget system finns utarbetat och folk är inte vana att lägga skräpet i sopkorgen. För det första finns det få sopkorgar och de töms sällan. De stora lyxiga semesterorterna, *resorts*, som sköts av västerlänningar har egna sopsystem.

På joggingturen längs Suvas kust såg vi allt från dataskärmar till bildäck på stränderna, pizzakartonger och annat picnickskräp var lämnat där man ätit. Det är tragiskt att regeringen struntar i det här problemet. Med den här takten stryps nog turisflödet. Okunskapen och nonchalanzen är ohållbar.

Marknad i Suva.

Massageburen (bure = hydda) på Jean-Michel Cousteau Resort hör till paradisversionen för turister.

– Vi har en lång väg att gå. Efter senaste militärkuppen orkar folk inte bry sig längre. Byahövdingarna har mer makt än regeringen. Folk sätter till och med mer tillit till prästerna än på premiärministern, berättar **Setareki Tegunimataka** som idag är Malmöbo men ursprungligen kommer från Viti Levu, den största ön.

Under de senaste tjugo åren har det varit fem större militärkupor på Fidji. Det är en lång invecklad historia som jag definitivt inte vill gå in på här. Men det sägs att många stöder **Frank Bainimarama**, som är militäröverhuvudet, eftersom ha ser till de ursprungliga Fidjianernas bästa. Indo-fidjierna, som kom till Fidji för att arbeta på sockerrörplantagen på 1870-talet, har ingen makt och äger knappt något land.

– Allt är en ekonomisk fråga. Vårt socialsystem är obefintligt. Barnbidrag och

ekonomiskt stöd finns inte. Blir du utan jobb får du mat men inga pengar från staten. Bryter du armen eller får någon annan allvarlig sjukdom så betalar du själv all vård, berättar Seta.

Operationer i Australien

Mycket liten vård finns att få på Fidji vilket betyder att större operationer måste göras utomlands. De fattiga fidjianerna är i ekonomisk knipa om de måste åka till Nya Zeeland eller Australien för operation eftersom man betalar allt själv. Det här betyder att fattiga sjuka människor stannar hemma för att dö. Denguefeber, som du kan få av Denguemyggen under de torrare månaderna juni-juli, räknas till en mycket allvarlig sjukdom eftersom det inte finns någon direkt medicin. Folk undviker sjukhus eftersom de är dyra och litar hellre på sina medicinmän. Det leder ofta till döden.

De klassiska byarna med *bures*, hyddor, som man föreställer sig att de såg ut på kannibaltiden, finns fortfarande men på isolerade öar. Dessa är orörda och rena rama paradisen tack vare att byahövdingarna håller hårt i sitt land. De vanligaste husen i byarna består av plåt-truckel, fönstren har inga glas men kanske myggnät. Till vår hjälp pryds ändå de flesta ruckel med stora parabolantennor på taken. Det är viktigare med tv och bil än fint hus. Sådan är kulturen. Här lönar det sig inte att komma dragande med inredningstidningar. Britternas framfart under kolonialtiden har bara resulterat i en obekvämlig vänstertrafik och skräliga bussar från 1960-talet och Drottning Elisabeth är fortfarande på sedlarna.

Alarmerande framtid

Om städerna och byarna ser förfärliga ut i västerländska ögon så är naturen desto mer bedårande och

Fakta

Fidji i ett kokosnötsskal

Består av: över 800 öar och holmar på en yta av över 1,3 miljoner kvadratkilometer.
Landareal: 18270 km².
Invånarantal: 836000 (2006).
Kustlinje: 1129 km².
 Kvinnor fick rösträtt: 1963.
Officiellt språk: Engelska.
 Läs- och skrivkunnighet: 97%. Fiji anses som utbildningscentrat av örikena i Oceanien.
Religion: 52% kristna

(av vilka 32 % är metodister, 9% katoliker, 9% evangeliska). 38% hinduer, 8% islamiter och 2% annat eller ingen religion.
Folkslag: Fidjianer, indofidjier, kineser, alla vita kallas europeer oberoende varifrån du är.
Nationalsport: Rugby.
 Hej på fidjianska: Bula.
 Tack på fidjianska: Vinaka.

Malmöborna Anna och Seta hälsar på Setas släkt på Fidji.

Reportage

folket är glatt. Det sjungs och spelas och de lokala Bula boysen, spelmännen, blandar till den klassiska drycken Kava åt sig själva och turister. Kava görs på en slags rot, serberas under en liten speciell rit och är lätt hallucinerande. Vi kände bara en domnande effekt på läppar och tunga.

Svenska **Anna Frigyes Jansdotter** kom till Fidji första gången för fyra år sedan som volontär för Rädda barnen. Det var under den resan hon träffade Seta och de är ett par sedan dess. Via Rädda Barnen jobbade hon bland annat som lärare.

– Fidjianska barn är jätteväluppfostrade. De stiger upp och hälsar varje morgon. Ofta om vi hade en halvtimme över så frågade jag vad barnen själva helst ville göra. Då blev de helt till sig, de är inte vana att få välja själva.

Anna studerar business och development i Köpenhamn. Hon drömmer om att komma till Fidji och utveckla samhället mot ett miljövänligare system. Här finns så mycket att göra och det betyder inte att det genuina förstörs. Tvärtom det bevaras så att de känsliga och världsberömda korallreven bevaras och att de fantastis-

ka Bountyöarna finns kvar ännu för våra barnbarn.

Och så paradiset

Fidji är också absolut bedårande, låt er inte nedslås av min domedagsprofetia. Många kändisar har fastnat för Fidji. Mel Gibson har leasat en egen ö. Britney Spears gifte sig på Turtle Island, ett välkänt vattenhål för världsstjärnor. Korallreven runt öarna hör till världens absolut bästa dykparadis. Min favorit är Somosomundet utanför vulkanön Taveuni med bedårande undervattensliv, enorma undervattensväggar med

korallrev och fiskar i alla regnbågens färger. På de bästa snorklingsställena växer korallerna redan på 30 centimeters djup och hundratals färggranna "Nemofiskar" och andra simmar lugnt kring dina vrister. På större djup stöter du på allt från gråhajar till hammarhajar. I regnskogarna kan du simma under vattenfall och åka i naturliga vattenrutschkanor. Då vi har vår vinter i Finland är det regnperiod på Fidji men det betyder bara att det regnar lite mer än vanligt och efter regn kommer alltid sol.

Skräp utanför
Holiday Inn i Suva.

Text&bild: Daniela Andersson

"Jag är apan de flesta känner"

Nils Torvalds är nybliven ordförande för Finlands Svenska Handikappförbund sedan slutet på förra året. Handikappförbundet har fått ett välkänt ansikte. Det är få som lyckats undgå hans inlägg från åren som Rundradions korrespondent i Moskva och Washington.

■ Nils Torvalds är också viceordförande för Svenska folkpartiet och känd som gammal kommunist och taistoit. Och det är inte bara det. Torvalds är ju också känd som datagurun **Linus Torvalds** pappa. Linus som skapade operativsystemet Linux som är fritt och gratis att använda för envar. Meritlistan blir lång för Nils Torvalds och det är också med hjälp av den han tacklar ansvaret som Handikappförbundets förra ordförande, **Mikael Lindholm**, lämnade över.

– Min uppgift är att stå för de samhälleliga förbindelserna. Jag har ju en hel del andligt kapital. Jag är apan som de flesta i Svenskfinland känner och man kan utnyttja det på många olika sätt, säger Torvalds med ett snett leende.

Det var Handikappförbundets generalsekretärare **Ulf Gustafsson** som såg till att Torvalds tackade ja till uppgiften.

– Jag försökte varna dem. Dels är våren besvärlig för mig tidsmässigt och så kan jag inte särskilt mycket om handikapporganisationerna, menar Torvalds.

Han håller som bäst på med inspelningen av ett tv-program som handlar om Finland mellan åren

1808 och 2008. Ett intensivt projekt som tar mycket tid. – Det roliga med jobbet som redaktör är ju att man får lära sig nya saker på arbetstid och i bästa fall blir det ett program också.

Svårt att säga nej

Orsaken till att Torvalds inte kunde tacka nej är dels att han har svårt att göra det i allmänhet. En annan bakgrund är den att hans

– Det hör till mitt yrke att snabbt ta hand om och ta reda på information. För tillfället har dygnet bara 24 timmar men jag har ju just börjat den här banan så jag behöver inte ge sken av att jag kan allt.

Torvalds har närmat sig problemet ur ett mänskligkorättsperspektiv och hur vi förhåller oss till människor som är annorlunda än oss själva. Han har också

– Vi som klassificerar oss som normala har byggt upp organisationer och förmyndarsystem. Det handlar om frihetssfärer. Det är ett privilegium att få stå för sig själv och ha rätt att försvara sina intressen. Vi måste skapa förutsättningar för detta.

Vi kommer in på frågan om den subjektiva rättigheten till personlig assistent som Torvalds förstås

vill att de som redan är utsatta och har det svårt själva skall definiera var gränsen skall gå. Det här är en tendens som man ofta stöter på.

– Det är en obehaglig sak, folk ställs mot varandra. Det är ju politikerna som skall ta ansvar, det är en skenbar anda att låta de andra stå för besluten.

Torvalds ser också sammanslagning av kommuner som ett problem.

Katastrof på kommande

De största problemen inom handikappolitiken är ett splittrat fält och statens och kommunernas tendenser att spara och åter spara.

– Det handlar om skenbara effektiviseringsoperationer. Om vi inte är påpassliga så kan vi landa ganska illa. I fråga om äldreomsorgen så har vi en katastrof på kommande. Vi medicinerar mer än vi vårdar.

– Det är kriminellt! När jag bara lite har petat i frågan så visar det sig att det finns oerhörda berättelser. I mina mörkaste stunder tror jag att det också gäller Handikappförbundets presumtiva klientel.

Men det är inte heller hederligt att säga att det skulle vara trevligt om vi kan leva utan institutioner. Det finns säkert fall som inte klarar sig utan institutionell vård. Stora institutioner har dessutom en tendens att upprätthålla sig själva. I en perfekt värld, sedd som en symbolisk bild, vill Torvalds åstadkomma det att varje individ får hans/hennes åsamkande resurser.

Som redaktör har Nils Torvalds sett och hört det mesta, nu är han Handikappförbundets ordförande.

andra son har Asperger syndrom så erfarenheten från medlemskapet i Aspergerföreningen finns.

– För att förstå det här måste man ha egen erfarenhet. Det ger också ett litet allvar till engagemanget. Om man vuxit upp där alla är medelvensson är det kanske svårt att förstå. Vi har en skyldighet att ställa upp för dem som har det lite sämre än vi själva. Hittills har Torvalds inte ännu hunnit börja göra underverk på Handikappförbundet, det har mest varit möten och träffar med andra förbund så som Kynnys. Men han förkovrar sig i ämnet.

hunnit med ett besök på yrkesträningsskolan i Nykarleby.

– Alla människor borde få en möjlighet att komma så långt som deras resurser ger. Det betyder att vi inte skall vara förmyndare utan försöka skapa frihetsutrymmen så långt som möjligt för alla. Vi är alla olika med olika möjligheter. Vår uppgift är att låta alla förverkliga sina möjligheter. Det är varken enkelt eller billigt.

Ogillar förmyndarmentalitet

Torvalds ogillar förmyndarmentalitet och vill bort från den gamla inställningen.

understöder medan han ser assistentens uppgift som besvärlig. Den personliga assistenten får inte bli en förmyndare som man ofta ser i skolsammanhang. Hur skall den enskilda individen klara av att själv bestämma? Det är en besvärlig balansgång.

– Det måste också finnas en vilja att klara sig så långt som möjligt ensam. Hur skall vi locka människor till det och samtidigt kunna erbjuda personlig assistens? Det får inte leda till en förminskning av frihetssfären.

En annan sak som han ogillar är politiker som

Text&bild Cajsa Björkman,
Finlands Svenska Psykosociala
Centralförbund

Att gå på djupet och gå vidare – om psykodynamisk psykoterapi

Jag träffar Katarina Lund på ett cafe, där lugnet har lagt sig efter intensiva lunchtimmar. Vi börjar med att konstatera att vi vill utföra intervjun i lugn takt, inte ha bråttom. Bland annat människor som länge levt i för högt tempo går i terapi hos Katarina, psykoterapeut med psykodynamisk inriktning. Obearbetade konflikter från tidigare i livet kan vara en av orsakerna till utmattning eller depression senare, enligt det psykodynamiska sättet att se på människor. Vårt samtal växer från att vara teoretiskt till att närma sig hur terapin kan hjälpa den enskilde.

Idag är terapiformen influerad av modern forskning men Sigmund Freud är förgrundsgestalten. Freuds tankar om omedvetna impulser och konflikter mellan delarna av ens

jag (detet, jaget, överjaget), är ursprunget. Konflikter mellan ett strängt överjag och jaget, till exempel, kan leda till depression eller panikstörning. Social fobi är en annan svårighet som kan visa på omedvetna inre konflikter. Katarina förklarar att många riktar sin ilska inåt och bär på negativa uppfattningar om sig själva, och värdelöshetskänslor som påverkar en; relationerna till andra, inte minst. Ofta tar det tid innan man blir medveten om hur ens negativa tankar får en att må dåligt. Man söker kanske hjälp för diffust psykiskt illamående, till en början.

Den röda tråden

Via terapin upplever många att de når smärtsamma minnen eller förluster som lett till illamåendet. Genom att förstå tidig påverkan och se den röda tråden kan man så småningom sörja, släppa taget, sträva till förändring. Det kan handla om att hantera förlust av en förälder, eller komma tillrätta med dålig självkänsla från tidiga år, om

man känt sig underlägsen sina jämnåriga. Terapin kan bidra till en mer nyanterad uppfattning om vem man är.

– Psykodynamisk terapi är ingen snabb terapiform. Man binder sig till att gå minst en, ofta två, gånger per vecka i åtminstone ett års tid. FPA kan ersätta terapin, men det krävs att man varit i kontakt med mentalvården under minst tre månader före. Terapin kan passa vem som helst, men man måste vara motiverad att jobba hårt. Det är smärtsamt att förändras – även om förändringen är positiv! Också personer som genomgått psykos kan ha nytta av terapin, men det kräver som sagt att man är beredd att arbeta på djupet. Det gäller också att inte skolka trots att man mår bättre, utan låta terapin ta sin tid, beskriver Katarina Lund.

Alternativ medicin och neuroser

Idag är utbudet av alternativa medicinformer stort: terapier, floating och andra behandlingar bjuds ut. Vad tror terapeuten om alternativen till konventionell vård?

– Allt man upplever som en hjälp för att må bättre är bra, funderar Katarina. Ändå kan man fråga sig ifall den alternativa terapeuten har tillräcklig utbildning för att hantera den ångest som vissa behandlingar kan väcka. Om den kompetensen inte är nog är det kanske bättre att söka annan hjälp. Men många upplever att till exempel taktil stimulering är väldigt bra.

Liksom gestaltterapi, även om den kan sätta igång väldigt psykiskt krävande processer.

Vi talar om begrepp som neuros och depressionsmedicin. Undertecknad har hört att en del psykoterapeuter är negativa till depressionsmedicinering, eftersom de menar att den kan dämpa ångesten för mycket för att terapin ska vara effektiv. Det här synsättet håller sakta på att förändras. Katarina upplever att kombinationen terapi och medicin kan vara bra, då medicinering hjälper många att orka bearbeta bakomliggande problematik.

–Insomningsmedel och lugnande medicin, däremot, är jag kritisk till, säger Katarina bestämt. De har en avtrubbande effekt på sinnet. Depressionsmedicinerna kan ge mindre oro och bättre sömn och därmed mer ork. De flesta trappar ner på medicinen under terapins gång, för att känna att de kan hantera livet utan medicinering efter terapins slut.

En hel människa

Tevattnet har kallnat, vi sammanfattar och jag påpekar att jag ibland möter okunskap mot terapi och psykisk ohälsa. Ibland förvånas man över synsättet att psykiska problem är kroniska, för evigt bestående, eller att terapi ger färdiga svar på hur man ska lösa problem.

–Alla människor har upplevt något litet trauma och bär på någon neuros till följd av smärtsamma upplevelser, förklarar Katarina.

Vi reagerar olika och måste inte nödvändigtvis påverkas negativt senare. Hur man mår beror på mycket, till exempel vilken värme och närhet man fått i tidiga relationer och hurdana relationer man har idag. Man kan bli en hel människa trots svåra upplevelser. Inte alla som överlevde koncentrationsläger blev psykiskt sjuka, till exempel. Att må bra handlar nog mer om hur man tar det, än hur man har det. Terapin kan vara ett sätt att bättre förstå sin plats i tillvaron.

–Dessutom, avslutar Katarina, handlar terapi om att ta ansvar för sitt liv. Man kan inte påverka allt som hänt, men nog hur man lever framöver. Vissa människor har svårt att acceptera det egna ansvaret, men man blir aldrig självständig om man skyller på andra för sina svårigheter. Terapin handlar inte heller om hur mycket jag som terapeut säger, utan om de insikter man själv kommer fram till. Avslutad terapi betyder inte att man är 'färdig' som människa, men man har fått fler redskap för att hantera sitt liv.

Vill du läsa mer om psykodynamiska synsätt? Katarinas förslag på författare: Johan Cullberg, Clarence Crafoord, Joyce McDougall, Else-Britt Kjellqvist, Ludvig Igra, Johan Beck-Friis, Bo Sigrell.

En skönlitterär författare som skildrar psykologiska konflikter i och mellan människor är Marianne Fredriksson; Katarina rekommenderar särskilt romanen *Simon och ekarna* samt *Blindgång*.

Text: Daniela Andersson

Bild: Hannu Neva

Timo Saarinen ger ordförandeklubban vidare

Efter tjugo år på ordförandeposten i Finlands CP-förbund lämnar Timo Saarinen ordförandeklubban ifrån sig. Helt och hållet lämnar han inte förbundet utan fortsätter att rå om förbundets kursgård Moijala.

– Nu kan jag också se förbundet utifrån, det vill säga som en kritisk medlem, och se till att styrelsen jobbar för det som vi lade grunden till. Men jag vet ju att Jaakko Paatero som tog över efter mig klarar uppgiften utmärkt, säger Timo Saarinen.

Pensionär Saarinen kommer också att ha mycket färre Helsingforsresor efter att han lämnat ordförandeposten på Finlands CP-förbund. Sysslös blir han däremot inte, det utrymme som inte fritidsintressen, barn och barnbarn fyller så tar frun han om.

– Och där emellan skall Moijala kursgård skötas om. Köket bör moderniseras och gården tas om hand.

Har sett mycket

Timo Saarinen har under sin tjugo år långa period som ordförande sett en hel del. Han om någon kan berätta hur tiderna förändrats inom handikappsektorn.

– Handikapparbetet är långsamt. Men visst har det gått framåt. Nuförtiden uppmärksammar samhället mer de funktionshindrade.

På utbildningsfronten har mycket hänt. Förr fanns inte kunskap, intresse eller

resurser att låta utvecklingsstörda gå i skola och utbilda sig.

– Samhället är inte riktigt ännu heller färdigt för detta, det bevisar svårigheten för utvecklingsstörda att komma ut i arbetslivet. Men förr var det ännu värre.

Tillgängligheten har också förbättrats avsevärt. Konkret finns det ramper och slutande gatukanter för rullstolsburna åtminstone i stan. Det här gagnar även äldre och barnvagnar. Tyvärr är vissa ramper lite för branta fortfarande.

– Då det gäller de sociala rättigheterna så har det hänt en hel del.

Håll ihop!

Saarinen tycker att det krävs modigare ryck av intresseorganisationerna för att politikerna skall få upp ögonen för problemen. Demonstrationen, Självständighet för handikappade, på Senatstorget, kampanjen som handlade om att gravt handikappade ska ha subjektiv rätt till en personlig assistent gillade han skarpt.

– Det är bra att så många föreningar som möjligt är med. I intressebevakningen gäller det så många olika grupper, då är det bäst att inte köra sitt eget race. Risken är att man blir ensam. Att bara tänka på sin egen grupps bästa föder också avundsjuka och dålig stämning.

Angående frågan om subjektiv rätt till personlig assistent så är Saarinen tudelad.

– Visst skall de som behöver assistent få det men

tyvärr behöver vi också anstalterna för svårt handikappade som behöver uppsyn dygnet runt. Lagen borde skraddarsys åt dem som behöver assistent och de som behöver anstalt. Inte går det att dra alla över en kam.

Saarinen ställer ofta frågan om samhället är redo. Ibland är det sunt att stanna upp och fundera. Angående att tolktjänsten flyttar till FPA säger han följande.

– Har FPA tillräcklig kunskap att ta emot tolktjänsten eller skjuts ansvaret över bara för att förenkla pengdistributionen? Jag är inte tillräckligt insatt i den här frågan.

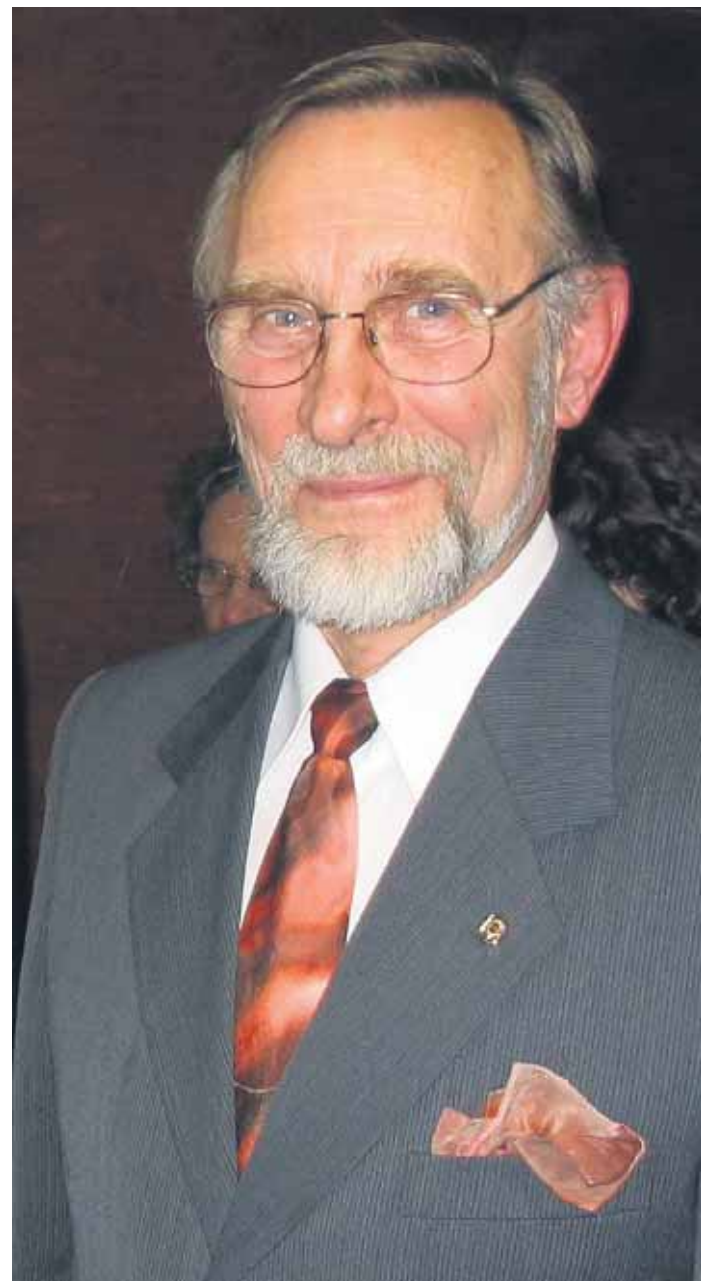
En del är bra medan en annan är dålig, någon måste se efter att det går rätt till. Medelmåttligt resultat räcker inte. Taltolkstjänsten kommer att ändra helt i och med att FPA tar över och det inte längre skall grävas från kommunernas börsar.

Hur började det hela?

Arbetet som ordförande i Finlands CP-förbund har varit som att gå på en smal stig. Pengarna finns det alltid för lite av och attityderna i samhället är kalla. Men det som alltid varmt hjärtat är alla goda vänner och varma människor som han mött under alla dessa år.

– Det är dags att sluta efter tjugo år jag vill inte bli en ikon. Jag tänkte sluta redan för två år sedan men då vi fick ny verksamhetsledare så bestämde jag mig för att hjälpa honom på traven några år först.

Saarinen har varit medlem i styrelsen ändra se-

Timo Saarinen är van att svara på frågor i tid och otid. Nu undrar han i sin tur om FPA har tillräcklig kunskap att ta emot tolktjänsten eller skjuts ansvaret över bara för att förenkla pengdistributionen?

dan1982. Som speciallärare och talterapeut har han genom arbetet kommit i kontakt med utvecklingsstörda personer. En sak som också fick honom att vakna var den gången då hans andra barn vid spädbarnsålder insjuknade. Ingen visste vad barnet led av och när pappa Saarinen tittade i barnets sjukjournal stod

där CP med frågetecken efter.

– Han hade samma symptom som CP-skadade ofta har, överkänslighet för ljud och känsliga reflexer. Tack och lov hade sonen inga värre fel men visst hajade vi till och gjorde oss fundersamma.

Försämrad syn kan ställa till med stora bekymmer för en person som sett normalt tidigare. Ett bra exempel på det är att bli av med körkortet på grund av försämrad syn. Också för anhöriga innebär det en stor förändring att en person i omgivningen har sämre syn än tidigare, säger psykolog Sture Enberg.

Text&foto: Mikko Ollikainen

Sämre syn hårt bakslag för många

För många blir synen sämre med åren. Det här påverkar, förutom personen som drabbas, också omgivningen på många olika sätt.

Förbundet Finlands Svenska Synskadade ordnar årligen kurser för synskadade. Det handlar om både grundkurser och temakurser. Kurserna upplevs som mycket positiva och givande bland deltagarna. Psykolog **Sture Enberg** har träffat synskadade på kurserna som hållits bland annat på Norrvalla i Vörå. Han anser att det är viktigt för synskadade, också sådana som inte är med i någon förening, att vara med i dessa grupper.

– Alla som deltar i dessa kurser har på ett eller annat sätt liknande problem. Därför behöver de inte känna sig stämplade och förklara för varandra hurudana bekymmer de har. Stämningen har varit positiv, det har varit

mycket skratt och humor på kurserna, säger Sture Enberg.

Såväl blinda som personer som är synskadade deltar i kurserna. I samband med träffarna kan deltagarna dela erfarenheter med varandra, få praktiska råd eller helt enkelt bara trivas med umgänget. De flesta deltagarna blir inte blinda av sin synskada, utan har nedsatt synförmåga.

Kan leda till frustration
Enberg nämner sjukdomen retinitis pigmentosa som en del av kursdeltagarna har haft. Sjukdomen innebär att synfältet krymper så att man får ett krympande tunnelseende. Sjukdomen leder på sikt till blindhet.

– Synfältet blir stegvis mindre och vid en viss punkt blir sjukdomen ett besvärligt praktiskt problem. Det är många gånger svårt för de anhöriga att förstå hur detta handikapp påverkar en. Man märker att den synskadade ser sockerskålen på bordet och kan lätt förledas att tro att det inte är så illa med synen. Men till exempel ute i trafiken leder tunnelseendet lätt

till farliga situationer. Att synen försämras kan också leda till frustration, ilska och sorg, säger Enberg.

Ofta upplever till exempel män att det är en stor förlust att förlora körkortet om synen blivit för dålig. Dessa känslor är det bra att få dela i grupp och den vägen få distans och stöd. Känslan av att man inte är ensam med sina besvär ger hopp. Då sjukdomen inledningsvis konstateras kan det för den drabbade vara svårt att veta vad det innebär och för med sig en osäkerhet om hur mycket och snabbt synen kommer att försämras.

Enligt Enberg är det viktigt att den drabbade berättar om sin synskada för anhöriga och de närmaste vännerna.

– På det sättet kan man undvika missförstånd. Om den synskadade inte hälsar på en mötande beror det inte på högfärdighet utan att han eller hon helt enkelt inte ser den mötande personen.

Anhörigas hjälp viktig
De anhöriga har en väldigt viktig betydelse för den synskadade. Hjälpen är

viktigt – men ändå med måtta.

– Det finns också en risk för att de anhöriga hjälper för mycket och på det sättet omyndigförklarar den synskadade. Det gäller att hitta en balans i hjälpan-det. Den synskadade skall inte få känslan av att han/hon inte duger till utan snarare att han/hon klarar av att göra något, säger Enberg.

Också på Förbundet Finlands Svenska Synskadade har man insett vikten av att anhöriga till synskadade är kunniga om sjukdomen.

– De anhöriga borde få veta ännu mera. I samband med att vi nu ansöker om anslag från FPA för våra kurser till åren 2009-2010 borde vi se till att få större medel så att anhöriga också kan delta i kurserna eller så att vi åtminstone kunde ordna speciella dagar avsedda för anhöriga, säger rehabiliteringshandledare **Monica Andersson** på Förbundet Finlands Svenska Synskadade.

Generellt kan man säga att det framför allt finns fyra sjukdomar som gör att

Han anser att det är viktigt för synskadade, också sådana som inte är med i någon förening, att vara med i dessa grupper.

synen försämras, retinitis pigmentosa är en av dem. Den absolut vanligaste sjukdomen heter macula degeneration. Det är en åldersrelaterad sjukdom, som drabbar näthinnan och framför allt gula fläck-en. Det skarpa seendet påverkas. De som har den här sjukdom kan inte läsa men kan röra sig i en bekant miljö, säger Andersson.

Av förbundets cirka 1000 medlemmar har 75 pro-

cent macula degeneration.

En annan orsak till att synen påverkas på ett negativt sätt är att ögontrycket i ögat stiger, (glaucom), vilket i sin tur leder till ett synfältsbortfall.

Diabetes är en tredje orsak till sämre syn.

Blindhet och synskador kan också vara medfödd eller förorsakad av olyckor, säger Andersson.

Enligt Monica Andersson på Förbundet Finlands Svenska Synskadade har förbundets kurser fått ett positivt mottagande. Hon hoppas att förbundet i framtiden i allt större utsträckning skall kunna skola anhöriga till synskadade. (Foto: Förbundet Finlands Svenska Synskadade)

Hej stödperson och god fortsättning på år 2008!

Här information om vårens stödpersonsträffar där du har möjlighet att träffa andra som gör liknande frivilliga uppdrag. Vi fortsätter med samma koncept som i höst d v s att endel träffar är reserverade för fri diskussion om stödpersonsuppdragen medan andra har något fastslaget tema.

Träffarna infaller som vanligt här på Eriksgatan 8, (Summer nere vid gatan: "Sympati")

Torsdagen den 28.2 kl. 16.30-18 TEMA
Torsdagen den 27.3 kl. 16.30-18 TEMA
Torsdagen den 24.4 kl. 16.30-18 "Det goda samtalet"
Torsdagen den 22.5 kl. 16.30-20.30 Lite första hjälp

Meddela senast en dag innan om du är på väg så vet jag hur många jag kokar kaffe till. Per e-post: fsh.sonja.karnell@kolumbus.fi eller telefon: 041- 501 2531. Du kan också anmäla dej elektroniskt på www.stodperson.handikappforbundet.fi

Kom gärna med förslag på teman som ni önskar!

Med vänlig hälsning Sonja Karnell

P.S Handikappförbundets stödpersonsverksamhet står för kaffe+tilltugg!

Hjärtligt välkommen!

Finlands Svenska Handikappförbund erbjuder juridisk rådgivning inom projektet Juridiskt ombud

Kontakta rådgivningen om:

- Du är svenskspråkig.
- Du önskar få rådgivning eller information om funktionshindrades rättigheter.
- Du själv är funktionshindrad, närstående till en funktionshindrad, organisationsanställd, socialarbetare, företrädare en handikappförening eller i övrigt arbetar med handikappfrågor.

Principer

- Du kan kontakta rådgivningen via e-post, post eller telefon på telefontid.
- Det juridiska ombudet informerar och ger råd, sen beslutar du själv vad du gör. Tyvärr tar inte projektet Juridiskt ombud, det juridiska ombudet eller Finlands svenska handikappförbund ansvar för enskilda fall eller för utgången av ett ärende om rådgivningen kontaktats. Det juridiska ombudet företräder inte enskilda funktionshindrade vid en eventuell rättslig process.
- Rådgivningen är kostnadsfri. Om du kontaktar per telefon kostar telefonsamtalet.

Detta hör inte till det juridiska ombudets uppgifter:

- Uppgörande av besvär. Det juridiska ombudet skriver inte besvär för enskilda funktionshindrade.
- Fungera som ombud för en funktionshindrad i en rättsprocess.
- Det juridiska ombudet fungerar inte allmänt som de funktionshindrades rättsliga ombud (jurist).

Rådgivningstider: Tisdagar 13.00 – 16.00, Torsdagar 9.00 – 12.00

På grund av tjänsteuppdrag kan tiderna för rådgivningen ibland variera eller enskilda rådgivningsdagar inställas. Information om detta finns på Finlands svenska handikappförbunds hemsida www.handikapp.fi.

Kontaktuppgifter: Ulrika Krook, Juridiskt ombud

e-post: [ombud\(at\)handikappforbundet.fi](mailto:ombud(at)handikappforbundet.fi) mobil: +358-050-4430576

Händelsekalendern 2008

Februari

19.2. kl. 18.30. Cafèträff i Vasa för personer/familjer med autism/ADHD

Plats: Lärum, Handelsplanaden 20 A (ingång Fredsgatan) 4-vån
Arrangör: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening
Kontaktperson: Eivor Larpes, tfn 040 595 5695, eivor.larpes@speres.fi

23-29.2. Vintertemaläger i Vuokatti, Sotkamo.

Vi bor tillsammans i stugan Pikkuhovi. På programmet finns skidning, utfärder och promenader i natursköna landskap. Sista anmälningdag 25.1.2008. Deltagaravgift: 250 e (inkl. resor, kost, logi, program). Anmälningar och förfrågningar tas emot av Tina på FSS kansli, tfn 09-6962 3010 eller tina.dunderfelt@fss.fi. Arrangör: Finlands Svenska Synskadade

28.2. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8 i Helsingfors. Kl. 16.30-18.

Mars

3.3. Simning för familjer med barn med autism eller Aspergers syndrom

måndagar kl. 15-16 vecka 2-20 (utom vecka 8, 9 och 12)
Plats: Folkhälsans terapibassäng, Topeliusgatan 20, Helsingfors
Arrangör: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening
Anmälningar: Emelie Krogius tfn 040 555 9694, emelie.krogius@pp.inet.fi

Inklusion – en utmaning?

3.3. kl. 13-16 på Hotell Seurahovi, Fredsgatan 27, Borgå
14.3. kl. 13-16 och 4.3.2008 kl. 13-16 på Lärkulla, Lärkullavägen 22, Karis
Mera info: Heidi Lindqvist, 040 500 19 08, heidi.lindqvist@larum.fi
Arrangör: Lärum/SPERES

5.3. Öppet Hus på FDUV:s Hforskansli,

Vilhelmsbergsgatan 11 C.
Anmälan till Rufus Vahanen, rufus.vahanen@fduv.fi, tfn (09) 43 42 36 13.

5.3. Visuell perception

kl. 18.00-20.30 på Luckan i Helsingfors. Avgiftsfri föreläsning med specialklasslärare Anne Ström. Arrangör:

FDUV/prostudium & Lärum.
Mera info och anmälaning: Marita Mäenpää tfn 040 734 28 06, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

13.3. kl. 12.-16.

Informationsdag i samlingscentret Jakobstad. Med samarbete för klientens bästa. Neurologiska handikapporganisationer inbjuder insjuknade och handikappade personer samt deras anhöriga och yrkesmäniskor till gemensamt tillfälle.
Info och anmälningar till distriktssekreterare: Aira Eklöf, (02) 2410170, 040 5457144, aira.eklof@cp-liitto.fi. Distriktssekreterare Taina Hissa, (06) 3620337, 040 5437286, taina.hissa@stroke.fi.
Anmälningar bör göras senast 7.3. Dagen är avgiftsfri.

14 - 16.3. FSPC:s

Familjeveckoslutsläger för familjer där en vuxen drabbats av psykisk ohälsa, möjlighet att delta från hela Svenskfinland.
Plats: Pörkenäs lägergård, Österbotten. Ansökan senast 22.02. Kursen är helt avgiftsfri. Mer info www.fspc.fi eller kontakta rehab.sekr. på tel. 06-7232517.

14 - 16.3. FSPC:s "Att drabbas av utbrändhet och vägen till livet igen"

på Kaisankoti, Norra Esbo. Ansökan senast 15.02.2008. Kursen är helt avgiftsfri. Mer info: www.fspc.fi eller kontakta rehab.sekr. på tel. 06-7232517.

23.3. Simsalö vinterdag.

Handikappades båt- och fiskeklubb. Datumet ändras beroende på isläget.

27.3. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8 i Helsingfors. Kl. 16.30-18.

28-29.3. Nylands CP-förening firar 50 år.

April

Vecka 15. SOS Aktuellt 2/2008 utkommer.

Deadline för material 2 april.

1.4. RAY 70 år.

4-6.4. och 3-5.10. Tvådelad familjekurs för barn med utvecklingsstörning/funktionshinder 7-13 år på Norrvalla-Folkhälsan, Vörå. FPA-kurs som ordnas av FDUV. Mera info: Marita Mäenpää tfn 040 734 28 06, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

19-20.4. Familjehelg

på Suvituuli i Åbo. Familjehelgen vänder sig till familjer som har barn med funktionshinder/utvecklingsstörning i åldern 10-17 år, även syskon. Arrangör: FDUV/prostudium. Mera info: Marita Mäenpää tfn 040 734 28 06, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

21-28.04. Rehabiliteringskurs i södern, Cypern.

Målgrupp: personer med psykisk ohälsa. Ansökan senast 29.02.08. Arrangör: Finlands svenska psykosociala centralförbund rf. med stöd av RAY. Kurskostnader: 285 e, inkl. halvpension, logi och resor. För mera info www.fspc.fi eller kontakta rehab.sekr. 06-7232517.

24 och 25.4. Patricia Tudor-Sandahl håller två föreläsningar i SFV-salen, to 24.4.

kväll och fr 25.4 förmiddag. Teman är tacksamhet och vad kan jag vara utan. Närmare upplysningar ger Chrissie Lång, på Studiecentralen, tfn 09-612 90711 (ti-to), e-post: christina.lang@ssc.fi.

24.4. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8 i Helsingfors. Kl. 16.30-18.

Maj

16-18.05. Kurs i personlig utveckling.

Kursplats: Sommarbo, Vasa. Målgrupp: personer med psykosocial ohälsa. Ansökan senast 16.04.08. Arrangör: Finlands svenska psykosociala centralförbund r.f. med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri, inkl. kost, logi och resor. För mera info www.fspc.fi kontakta rehab.sekr. 06-7232517.

22.5. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8 i Helsingfors. Kl. 16.30-20.30.

Juni

Vecka 24. SOS Aktuellt 3/2008 utkommer.

Deadline för material 2 juni.

9-12.6. Ridterapi för ungdomar 10-13 år.

Kursplats: Ankis stall i Lappböle. Målgrupp: barn från familjer med psykosociala kriser/problematik eller ungdom/barns som själva har svårigheter. Ansökan senast 09.05.08. Arrangör: Finlands svenska psykosociala

centralförbund r.f. med stöd av RAY. Kursavgift: 50 , inkl. kost, logi och resor. För mera info www.fspc.fi eller rehab.sekr. Ann-Charlott Rastas 06-7232517.

9-14.6 andra kursperioden 28-30.11. Rehabiliteringskurs för vuxna med mental ohälsa.

Kursplats: Norrvalla Rehab Center, Vörå. Målgrupp: vuxna med mental ohälsa såsom depression, ångest, psykotiska symptom mm. Ansökan sker till Finlands svenska psykosociala centralförbund r.f. (arrangör med stöd av FPA) senast 07.03.08. För mera information www.fspc.fi eller rehab.sekr. Ann-Charlott Rastas 07-7232517 .

9-13.6. Rehabiliteringskurs i skärgården.

Kursplats: Iniö, Åbolands skärgård
Målgrupp: personer med psykosociala problem. Ansökan senast: 16.05.08. Arrangör: Finlands svenska psykosociala centralförbund r.f. med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri, inkl. kost, logi och resor. För mera info www.fspc.fi eller rehab.sekr. 06-7232517.

10-14.6. Familjekurs för barn med downs syndrom 0-8 år

på Härmän kuntoskeskus, Ylihärmä. FPA-kurs som ordnas av FDUV. Mera info: Marita Mäenpää tfn 040 734 28 06, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

11.6. Utfärd med Sibbe.

Handikappades båt- och fiskeklubb.

Juli

4-9.7. Familjekurs, vuxna med mental ohälsa och deras familj.

Kursplats; ferie- och kurscentret Högsand. Målgrupp: vuxna med mental ohälsa och deras familjer, där den vuxne är på t.ex. rehabiliteringsstöd, sjukskriven eller sjukpensionerad, vars familjemedlemmar behöver psykosocial stöd. Sista ansökningsdagen 15.5. Arrangör: Finlands svenska psykosociala centralförbund rf. med stöd av FPA. Kursen är avgiftsfri. För mera info www.fspc.fi eller kontakta rehab.sekr. 06-7232517

6-11.7. En vecka med semesterstöd på svenska.

På Badhotellet Kivitippu i Lappajärvi. Arr: Neurologiska handikapporganisationer NH och Svenska Semesterförbundet i Finland

r.f. Målsättning: rekreation, friluftsliv och trevlig samvaro med personer i samma situation. För personer som har insjuknat i neurologiska sjukdomar samt för deras anhöriga, som på ekonomisk eller sociala grunder inte har möjlighet till semester. Priset för vuxna 21 euro/dygn. Ansökningstid är till 6.4. Ansökning och info: Svenska Semesterförbundet r.f. i Finland, Susanna Stenman, tfn. 050 3047642 , susanna.stenman@folkhalan.fi eller distriktssekreteraren på ditt eget förbund.

17.7. Havsdag.

Handikappades båt- och fiskeklubb. Kom med och fiska, bada och grilla. Ta en tur med vattenskotern och bekanta dig med finska viken. Från Gumbo kommer du med Sibbe eller Permobil Skipper. För dagen debiteras 10 e/person. För assistenter m.fl. är dagen kostnadsfri. Också närstående och vänner är välkomna I fall vädret är ruskigt inhiberas dagen. Anmäl dig på nätet eller SMS 0500 41 82 72 före den 16.7.

Augusti

Vecka 34. SOS Aktuellt 4/2008 utkommer. Deadline för material 12 augusti.

18-22.8. Dagkurs i socialträning (måndag-fredag).

Kursplats: Metsola lägergård i Karelby Målgruppen är personer med psykosociala problem. Sista ansökningsdagen 13.6. Arrangör: Finlands svenska psykosocial centralförbund r.f. med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri, inkl. kost, logi och resor. För mera info www.fspc.fi eller rehab.sekr. Ann-Charlott Rastas 06-7232517.

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, GSM 044-5554388 . Deadline för material till nr 2/2008 är den 2 april. Tidningen utkommer vecka 15.